

LETSELSCHADE NEWS

JAARGANG 5 - NUMMER 19 - ZOMER 2015

GRATIS
ABONNEMENT VOOR
LETSELSCHADE-
PROFESSIONALS

Meld aan via de site!

Interview met Louis Visscher

SMARTENGELD BEREKENEN

Terugblik mediation symposium

SLACHTOFFERGEDRAG & DIRTY TRICKS

Deborah Lauria en ErikJan Bakker over

DE NIEUWE OVERLIJDENSSCHADE

Een nieuwe
methodiek voor
de
berekening van
Overlijdensschade

Door wie en
voor wie?

104

Deborah Lauria'

De Letselschade Richtlijn

Rekenmodel Overlijdensschade

De laatste tijd is veel te doen over de nieuwe richtlijn rekenmodel overlijdensschade. LetselschadeNEWS sprak met Deborah Lauria, directeur van De Letselschade Raad, waarom De Letselschade Raad het wenselijk vond dat er een richtlijn kwam en een andere methodiek werd ontwikkeld. In deze editie treft u ook een meer rekenkundige uitleg van de nieuwe methode.

Hoe was de situatie voor de Richtlijn?

De situatie voorafgaand aan de Richtlijn was om te beginnen "helaas niet eenvoudig", zoals verwoord in een uitspraak van de Rechtbank Rotterdam van januari 2013, en was zeker niet transparant.

De oude methodiek was ingewikkeld om verschillende redenen. Een daarvan is dat de oude methodiek uitging van definities die voor meerdere interpretaties vatbaar waren dan op het eerste gezicht leek. Cruciaal voor het bepalen van schade bij overlijden van een volwassene waren de definities van 'vaste' en 'variabele' lasten. Maar wat moet je rekenen als vaste lasten? Kosten voor gas en elektra, kosten voor de woning in termen van hypotheeklasten, abonnementen en lidmaatschappen. Of vallen deze twee laatste categorieën onder variabele lasten? Want die zijn afhankelijk van de persoon en zouden bij overlijden worden bespaard. Maar dat geldt eigenlijk ook voor de eerste categorieën: die zijn ook afhankelijk van de specifieke keuzes van de persoon in kwestie – of beter gezegd, van het gezin waar het om gaat. Tegenwoordig is het overstappen naar andere leveranciers en providers de meest normale zaak van de wereld. De kosten die voortvloeien uit iedere nieuwe overeenkomst zijn juist

heel wisselend. Bovendien verschillen deze kosten binnen eenzelfde gezin door de jaren heen, afhankelijk van de fase waarin het gezin verkeert.

De Denktank

Vanuit de branche werd het initiatief genomen een denktank op te richten. Aan het begin van de notitie van de Denktank Overlijdensschade¹ wordt heel treffend geïllustreerd hoe het leven van een gezin zich kan ontwikkelen en hoe zeer de gemaakte keuzes op allerlei gebieden kunnen variëren, op basis van de situatie op elk specifiek moment. Denk aan de carrière ontwikkeling van de beide partners; aan de komst van kinderen, hetgeen onder andere de keuze beïnvloedt van de woning; wordt de voorkeur gegeven aan geld sparen of wordt er juist veel uitgegeven aan bijvoorbeeld hobby's en vakanties? Bij het berekenen van schade mag je geen oordeel hebben over de keuzes van anderen. Waar het om gaat is dat de situatie goed in kaart wordt gebracht, dat er een realistische berekening van de schade wordt gemaakt en dat er een passende vergoeding uitgekeerd wordt. Dat alles dient transparant te gebeuren, zodat het goed uit te leggen is aan de betrokkenen. Anders ontbreekt er begrip voor wat er gebeurt en dat brengt onvrede met zich mee.

Waarom voldeed de oude situatie niet meer?

De oude situatie voldeed niet meer omdat die geënt was op een starre methodiek, ontwikkeld aan het begin van de vorige eeuw waarbij geen rekening is gehouden met allerlei maatschappelijke ontwikkelingen van de afgelopen decennia.

Heel in het kort werd de overlijdensschade als volgt berekend: allereerst diende de complete financiële situatie van het gezin in kaart te worden gebracht, de zogenaamde 'behoefte'. Het vaste inkomen werd vervolgens verdeeld over vaste- en variabele lasten. De vaste lasten werden dan verdeeld over de gezinsleden met het uitgangspunt dat het aandeel van een ouder het dubbele was ten opzichte van de inwonende kinderen. Voor de variabele lasten werd er gewerkt met vaste percentages aan de hand van de "Amsterdamse schaal" [uit 1917]. De Amsterdamse schaal was oorspronkelijk gebaseerd op het aantal aardappelen dat werd gegeten, met weer als uitgangspunt dat een volwassene meer at dan de kinderen en dus een groter aandeel had in de kosten. De schadeberekening werd gebaseerd op de uitgaven die over bleven, ook na het overlijden van een van de ouders, en die niet konden worden bekostigd met het inkomen van het gezin na het overlijden.

¹Notitie Denktank Overlijdensschade. Nieuwe richting benadering en berekening overlijdensschade, Denktank Overlijdensschade, november 2014, pp. 27-28.

De Letselschade Raad buigt met de Letselschade Richtlijnen men- inzicht te geven in de gangbare bezragen, termijnen en uitgangspunten bij de berekening van letselschade. Dit maakt deze berekeningen meer voorspelbaar, creëert meer uniformiteit bij de behandeling van letselschadezaken, vermindert daarmee onzekerheid en geeft slachtoffers meer grip op hun situatie. Onder coördinatie van De Letselschade Raad zorgt de werkgroep voor de ontwikkeling, indexering en actualisering van richtlijnen

In de toepassing van de methodiek was het wel zo dat de ruimte werd gezocht - en ook vaak gevonden - om bepaalde lasten in het ene geval aan de overgebleven ouder toe te rekenen en in het andere geval aan de kinderen. Een dergelijke keuze was fundamenteel voor de uitkomst van de berekening van de schade en kon leiden tot verschillen van wel € 200.000,- of zelfs meer tussen de minimale en de maximale schadevergoeding. Hoe dat werd bereikt, was niet transparant en niet uit te leggen. Voor de nabestaanden, maar ook voor de professionals die bij een overlijdensschade zaak betrokken waren, was het niet altijd helder hoe tot een bepaalde schadevergoeding werd gekomen. Wat De Letselschade Raad betreft, een onwenselijke wijze van schade regelen.

Ook opgemerkt dient te worden dat baby's en kinderen in de loop der jaren meer zijn gaan kosten. Denk aan opvangkosten, dure voeding en kleding. Jongeren zijn steeds vaker, langer gaan studeren; ook dat maakt dat het onderhouden en opvoeden van kinderen hogere kosten met zich mee brengt dan decennia geleden het geval was. Ontwikkelingen waar de Amsterdamse schaal nimmer op is aangepast.

Nog een uitgangspunt dat niet meer correspondeert met de huidige praktijk was dat de berekening van levensonderhoud gebaseerd is op de niet meer standaard gezinssamenstelling met een werkende ouder, de man, en een niet werkende vrouw.

Kunt u iets meer vertellen over de denktank?

Het initiatief van de Denktank Overlijdensschade werd genomen in 2009 door een aantal professionals uit de letselschadebranche, op uitnodiging van Jessica Laumen van het bureau Laumen Expertise. Zij begonnen met het nadenken over een alternatief voor de oude methodiek van berekening van overlijdensschade. De aanleiding daarvoor waren de bezwaren die ik net opsomde. Er is bewust gekozen voor het ontwerpen van een nieuwe methodiek die zou passen binnen de bestaande wettelijke kaders, en er is aansluiting gezocht bij de geldende jurisprudentie. De denktank was erg breed samengesteld, met verschillende vertegenwoordigers van slachtofferkant en van de zijde van verzekeraars, rekenkundige experts, de wetenschap en zelfs de rechterlijke macht. De Letselschade Raad is dan ook graag ingegaan op de uitnodiging deel uit te maken van de Denktank. De Raad is verheugd dat initiatieven door marktpartijen worden genomen om de letselschaderegeling te verbeteren; zo kunnen nieuwe richtlijnen ook ontstaan. Tussen oktober 2009 en het voorjaar 2013 is enthousiast gewerkt aan het ontwerp voor deze nieuwe methodiek. De leden van de Denktank stelden zichzelf om te beginnen de vraag: stel dat de wettelijke regeling rond overlijdensschaden, art. 6: 108 BW, net bestaat en er dus nog geen jurisprudentie is en geen ervaring is opgedaan, hoe zou jij dan de berekening van overlijdensschade regelen? Een

moeilijke vraag, natuurlijk. Het heeft moeite gekost om "out of the box" te denken. Maar uiteindelijk is het wel gelukt om de oude patronen los te laten en een nieuwe weg in te slaan.

In het jaar 2013 is de markt veelvuldig geconsulteerd: 225 personen hebben constructief tijdens 10 consultatierondes veel input geleverd die de methodiek zeer ten goede is gekomen. Een belangrijke uitkomst daarvan is het besluit geweest om de te gebruiken berekeningen en percentages te laten vastleggen door een deskundig en onafhankelijk instituut, zodat daar geen discussies over konden ontstaan. Dat is heel belangrijk, want het voorkomen van discussies is exact wat een richtlijn moet bieden, naast concrete aanwijzingen en handvatten voor de behandeling van een dossier. En ook dat is naar volle tevredenheid gelukt: daarvoor is het Nibud ingeschakeld en de opdracht gegeven ten behoeve van onze nieuwe methodiek het nodige onderzoek te verrichten. Het rapport van het Nibud maakt integraal onderdeel uit van het Rekenmodel Overlijdensschade.

En waarom dan deze richtlijn?

De Raad kan er vervolgens voor zorgen dat een dergelijke nieuwe methodiek een formele status krijgt en dat in elk geval alle partijen die aangesloten zijn bij de Registers GBL en GOMA zich committeren aan de naleving ervan. De Letselschade Raad is namelijk een Platform van en voor de markt, een mooi voorbeeld van krachtenbundeling, en de nieuwe Richtlijn Rekenmodel Overlijdensschade is een mooi voorbeeld van de waardevolle producten die kunnen voortvloeien uit een effectieve bundeling van krachten.

Welke methodiek ligt nu precies ten grondslag aan de richtlijn?

De Denktank heeft een model geformuleerd dat heel simpel uit te

*'De nieuwe richtlijn is
simpel uit te leggen en
daarmee voor iedereen
te begrijpen'*

leggen is en daarmee voor iedereen goed te begrijpen. Waar het om gaat is dat een gezin ook na een ongeval of een medisch incident, waarbij een van de twee ouders is komen te overlijden, dezelfde levensstandaard als voor het ongeval of incident kan blijven houden. De schade bestaat dus uit het verschil tussen wat het gezin aan inkomen na het overlijden heeft en wat nodig is om alle uitgaven te kunnen bekostigen. Natuurlijk worden de uitgaven die niet meer zullen worden gedaan door de overleden ouder in mindering gebracht. De kern van de methodiek is dat het gezin wordt beschouwd als economische eenheid, zowel vóór als ná het overlijden. En dit brengt met zich mee dat het niet meer uitmaakt aan wie bepaalde lasten worden toegerekend: per saldo is er maar een totaal aan inkomen en een totaal aan kosten, en het verschil daartussen vormt het

schadebedrag. De Denktank beveelt dan ook aan überhaupt niet meer de lasten te verdelen. Zo wordt voorkomen dat er een scheefgroei ontstaat tussen degene die de schade lijdt en degene die het geld ontvangt. Voor de overgebleven ouder blijft namelijk de onderhoudsplicht gelden.

Wil men toch om valide redenen wel de berekende gezinsschade verdelen tussen de gezinsleden, dan legt de nieuwe methodiek uit hoe dat dan ook kan. Voor de verdere ins en outs verwijst ik u graag naar het verslag van ErikJan Bakker verderop in deze uitgave van LetselschadeNEWS.

Hoe ziet de nieuwe richtlijn er dan uit?

De Richtlijn Rekenmodel Overlijdensschade is geheel in lijn met de methodiek die de Denktank aan De Letselschade Raad heeft aangeboden. De aanbevelingen van de Denktank zijn

integraal overgenomen in de Richtlijn, die expliciet verwijst naar de notitie van de Denktank en het rapport van het Nibud.

Volgens de Richtlijn worden drie stappen doorlopen om de schade te berekenen:

1. Het netto inkomen dat een gezin had voor het overlijden van een volwassene wordt verminderd met de uitgaven die wegvallen doordat hij of zij is overleden. Dat gebeurt aan de hand van de berekeningen die het Nibud heeft gemaakt.
2. Bij het netto inkomen van het gezin, in de situatie van na het overlijden van een volwassene, worden eventuele extra weggevallen uitgaven opgeteld – denk hierbij bijvoorbeeld aan de kosten voor bijzondere hobby's van de overledene. Eventuele bijgekomen uitgaven worden vervolgens afgetrokken – een voorbeeld van

bijgekomen uitgaven kunnen zijn de extra opvangkosten voor de kinderen.

3. Het verschil tussen de uitkomst van stap 1 en stap 2 vormt de jaarlijkse schade.

Ook in de Richtlijn is de kerngedachte dat een gezin als economische eenheid dient te worden beschouwd en wordt daarom aanbevolen de berekende schade niet te verdelen onder de overgebleven gezinsleden.

Als uitgangspunt is in de notitie van de Denktank het traditionele 2-oudergezin genomen. 1-oudergezinnen komen echter ook voor. Voor het normeren van de weggevallen uitgaven bij 1-oudergezinnen zou nader onderzoek moeten worden gedaan. Dat kan een volgende opdracht aan het Nibud zijn. De Richtlijn geeft aan dat bij bijzondere omstandigheden dan maatwerk vereist

is, maar beveelt ook duidelijk aan in de geest van de richtlijn te blijven handelen. Het gezinsinkomen blijft dan centraal staan en de berekeningen worden volgens de Nibud-tabellen gemaakt.

De Letselschade Richtlijn Rekenmodel Overlijdensschade is in werking getreden per 12 februari 2015. De Letselschade Raad ziet graag dat de nieuwe richtlijn wordt toegepast ook in alle gevallen waar de berekening van overlijdensschade nog niet was opgestart.

Wat zijn de belangrijkste (verbeter) punten in de nieuwe richtlijn?

1. De Richtlijn is gebaseerd op objectieve maatstaven. Dit betekent dat de berekening van de schade meer dan voorheen de werkelijkheid benadert.
2. Er wordt nu veel meer transparantie geboden, doordat voor iedereen

inzichtelijk is welke stappen worden doorlopen en welke gegevens worden gebruikt, zonder de nabestaanden onnodig veel te belasten met het aanleveren van bewijzen voor elke uitgave.

3. Het nieuwe model garandeert een meer uniforme wijze van schaderegelen, met tegelijkertijd ruimte voor individuele, specifieke omstandigheden.
4. De nieuwe methodiek is simpel, dus beter om uit te leggen aan de nabestaanden en is daarom begrijpelijk.
5. Doordat de werkelijkheid beter benaderd wordt, wordt er nu meer recht gedaan aan de nabestaanden.
6. Dankzij de objectieve benadering en de transparantie van het nieuwe model, wordt nu meer rechtszekerheid aan nabestaanden geboden. ♦

Oud & nieuw in de overlijdensschade:

Een wisseling van de wacht

Erik Jan Bokker

Eind vorig jaar heeft de nieuwe rekenmethodiek overlijdensschade in definitieve vorm het levenslicht gezien. In februari van dit jaar heeft De Letselschade Raad een nieuwe richtlijn gepresenteerd met als doel dit nieuwe rekenmodel tot norm te verheffen. Een goed moment om de nieuwe methodiek rekenkundig toe te lichten. Hoe pakt de nieuwe systematiek uit en wat zijn nu precies de verschillen met de oude rekenwijze? LetselschadeNEWS vroeg ing. ErikJan Bakker, senior rekenkundig expert bij Het RekenBureau, om een en ander op een zo begrijpelijk mogelijke wijze voor ons uiteen te zetten. Door ErikJan Bakker

Menigmaal wordt mij de vraag gesteld of het nieuwe rekenmodel een hogere of lagere schade berekent. Welbeschouwd is dit van ondergeschikt belang en zou de vraag juist moeten luiden: Waarom is de nieuwe rekenmethodiek een vooruitgang ten opzichte van het oude model? Niettemin is het goed om, geleid door beide vragen, inzicht te verschaffen in de verschillen tussen de twee systemen. Begrip van het methodische verschil is essentieel om de wederzijdse uitkomsten verstandig te kunnen beoordelen.

Voor veel letselschadebehandelaars, laat staan juristen, is de berekening van overlijdensschade geen dagelijkse praktijk. Om die reden zal ik eerst de oude en nieuwe rekenmethodiek kort toelichten. Vervolgens zal ik de resultaten presenteren van, een door mijzelf verricht, breed vergelijkingsonderzoek en sluit ik af met de belangrijkste conclusies en aanbevelingen voor de praktijk.

Basisprincipe

Beide rekenmethodieken hanteren het basisprincipe van overlijdensschade: Wat is na overlijden de financiële behoefte van de nabestaanden en welk inkomen is daarvoor nog beschikbaar? Het verschil vormt de schade. Het vaststellen van de behoefte en het inkomen in de

situatie na overlijden zijn cruciaal in de berekening van overlijdensschade. Het grote verschil tussen de rekenmodellen zit in de benaderingswijze van deze twee componenten. Daarnaast berekent de oude systematiek alles per individu en rekent het nieuwe model op gezinsniveau.

Oude rekenmethodiek

In de oude systematiek wordt het totaal netto gezinsinkomen in de situatie zonder overlijden opgesplitst in vaste lasten en variabele lasten.

De variabele lasten worden met behulp van de Amsterdamse Schaal (uit 1917) verdeeld over de gezinsleden. De verschillende gezinsleden krijgen aan de hand van deze schaal punten toegekend, waarbij het aantal punten voor kinderen leeftijdsafhankelijk is. De vaste lasten, in de situatie na overlijden, worden over de achterblijvende partner en kinderen verdeeld in de verhouding 2:1. De behoefte per nabestaande wordt vervolgens vastgesteld door de toegekende delen voor de variabele en vaste lasten bij elkaar op te tellen.

Aansluitend wordt voor de situatie na overlijden het beschikbare inkomen per nabestaande berekend. Bij deze stap is het van doorslaggevend belang of een bepaald inkomen persoonlijk wordt toegerekend of aan het gezin. In het laatste geval wordt het inkomen op basis

van de Amsterdamse Schaal verdeeld over de gezinsleden. Het verschil tussen de behoefte en het toegerekende inkomen na overlijden vormt vervolgens de schade per nabestaande.

De schaduwzijde

Aan de oude methodiek kleven al geruime tijd bezwaren. De Amsterdamse Schaal (uit 1917) is inmiddels sterk verouderd. Dit puntensysteem sluit niet meer aan bij het uitgavenpatroon binnen een gezin in de huidige tijd. Hierdoor wordt er een onjuiste verdeling toegepast. Evenzeer vormt het kwantificeren van de vaste lasten vaak een punt van discussie. De vaste lasten zijn van grote invloed op de vrijval van de variabele last van de overledene. Indien bij een identieke gezinssamenstelling en inkomenssituatie een afwijkend bedrag aan vaste lasten wordt gehanteerd, leidt dit tot aanzienlijke verschillen in de uiteindelijke schadevergoeding. De verdeling van de vaste lasten na overlijden over de nabestaanden berust daarbij niet op een rekenkundige onderbouwing, maar komt voort uit het Reinders-arrest.¹ De Hoge Raad heeft in dit arrest bepaald dat het aandeel van de overblijvende ouder in de vaste lasten tweemaal zo groot is als het aandeel van de kinderen. Door deze verdeling wordt behoefte en dus schade 'gecreëerd' bij de kinderen. Dit alles brengt met zich mee dat er vraagtekens kunnen worden gezet bij de zuiverheid van de berekende behoefte per gezinslid. Voorts heeft de, veelal juridische, keuze van toerekening (persoonlijk of gezin) van de inkomens en kosten na overlijden aan de achterblijvende gezinsleden zijn uitwerking. Is de uiteindelijk berekende schade per gezinslid ook de reële schade? In het oude systeem zitten - als gevolg van historische keuzes en jurisprudentie

¹ Hoge Raad, 21 februari 1992, NJ 1992, 339

- aspecten verweven, die ten koste gaan van een gedegen rekenkundige benadering van de daadwerkelijke schade. In de praktijk resulteert de oude methodiek daardoor geregeld in een grote spreiding van de berekende schade. Bovendien is het systeem niet transparant en met name voor de nabestaanden te gecompliceerd om te kunnen begrijpen.

Nieuwe rekenmethodiek: vereenvoudiging en modernisering

Een uitgebalanceerde benadering van de schade, op basis van objectieve maatstaven, vormt het voornaamste doel van de nieuwe methodiek. Hiertoe wordt allereerst onderscheid gemaakt tussen de rekenkundige en juridische aspecten. De juridische zaken, zoals de verdeling onder de nabestaanden en het eventueel verrekenen van de opkomende voordelen, volgen namelijk pas nadat de schade van het gezin is vastgesteld. Bij de berekening van de schade wordt het gezin daarbij als economische eenheid beschouwd; dit vormt de kern van het nieuwe rekenmodel. Na het overlijden van een volwassene is er sprake van een 'besparing' van kosten (vrijval van uitgaven). Daarnaast kan het overlijden van deze volwassene leiden tot bijkomende (extra) uitgaven.

De achtereenvolgende stappen om de schade vast te stellen zijn als volgt:

1. Het netto gezinsinkomen zonder overlijden wordt verminderd met de vrijval van uitgaven; dit leidt tot de vaststelling van de behoefte van het gezin.
2. Het netto gezinsinkomen na overlijden wordt verhoogd met extra weggevallen uitgaven en wordt verminderd met bijkomende uitgaven.
3. Het verschil tussen de uitkomst van stap 1 en van stap 2 vormt de jaarschade van het gezin.

Weggevallen Normatieve Uitgaven

In de conceptfase van het nieuwe model riepen in het bijzonder de voorgestelde percentages voor de vrijval van uitgaven kritische vragen op, onder meer van ondergetekende.² Dit heeft ertoe geleid dat het Nationaal Instituut voor Budgetvoorlichting (Nibud) de opdracht is gegeven om op dit punt nader onderzoek te verrichten. Na overleg met het Nibud over onze precieze vraag en doelstelling, heeft het Nibud in een steekhoudend rapport³ de vrijval vastgesteld en uitgedrukt in een percentage van het netto gezinsinkomen: de Weggevallen Normatieve Uitgaven (WNU).

Het WNU-percentage blijkt afhankelijk te zijn van het netto gezinsinkomen, het aantal gezinsleden en de leeftijd van de kinderen zonder overlijden. Vooral de leeftijdsgrens van 13 jaar is daarbij opvallend. Deze scheidslijn geeft aan dat alleen tussen de leeftijdscategorieën tot 13 jaar en de leeftijdscategorieën vanaf 13-jarige leeftijd sprake is van een significant verschil. Deze grens is ook terug te vinden in de diverse cijfers van het Nibud Budgethandboek. Dit staat in contrast met de Amsterdamse Schaal, waarbij kinderen vanaf 0 jaar 15 punten krijgen toegewezen oplopend tot 80 punten op 18-jarige leeftijd.

Het onderscheid in vaste en variabele lasten is volledig losgelaten. Uit het rapport van het Nibud blijkt zelfs dat een deel van de WNU uitgaven betreffen die in de oude methode als vaste lasten worden beoordeeld. Tijdens de looptijd van een berekening verandert de gezinssamenstelling en/of het inkomen en dus ook het percentage van de WNU. Gezien het grondige onderzoek dat is verricht, kan de tabel met WNU-percentages worden beschouwd als de moderne Amsterdamse Schaal versie 2.0.

Weggevallen en bijkomende uitgaven

Onder de weggevallen uitgaven (WU) worden de specifieke uitgaven verstaan welke, naast de WNU, ook nog zijn verminderd of weggevallen in de situatie na het overlijden en die dus het besteedbaar gezinsinkomen na overlijden verhogen. Voorbeelden: het afnemen van de hypotheekrente als gevolg van gehele of gedeeltelijke aflossing van een hypothecaire lening, het wegvallen van een tweede auto of een speciale hobby van de overledene. De bijkomende uitgaven (BU) zijn de kosten die er in de situatie na het overlijden bij zijn gekomen en die dus het besteedbaar gezinsinkomen na overlijden verlagen. Dit kunnen extra kosten zijn voor kinderopvang, huishoudelijke hulp, verlies van zelfwerkzaamheid of andere kosten. Het nieuwe rekenmodel is volledig gestoeld op de Nibud-normen en vormt onder toepassing van de WNU een normatief neutraal systeem. De WU en de BU kunnen daarentegen per casus verschillen en zijn niet limitatief. Het zijn dé tools in de nieuwe methodiek voor aanpassing aan de individuele omstandigheden. Zij bieden de mogelijkheid om de berekening 'op maat' te kunnen maken.

Netto consumptief inkomen

Het Nibud heeft bij haar onderzoek het totaal besteedbaar inkomen als uitgangspunt genomen voor het berekenen van de weggevallen uitgaven. Conform het Nibud inkomensbegrip worden alle inkomstenbronnen als inkomen opgenomen en niet verrekend met bepaalde uitgavenposten. Dit komt zo dicht mogelijk in de buurt van het daadwerkelijke bedrag waarover huishoudens keuzevrijheid hebben. Het is van groot belang om bij de berekening van de schade eenzelfde definitie van het consumptief inkomen te hanteren.

² Eckker, E.J. (2013). 'Rekenmodel overlijdensschade nader onder de loep' in *Schade Magazine 3* – 2013, p. 35
³ Nibud (juli 2014), *De kostenbesparing door het wegvallen van een volwassene*

'Objectieve maatstaven'

De toepasselijke WNU-percentages zijn daar immers op gebaseerd. De definitie is daardoor ook ruimer dan het geval is in de oude methodiek. Zo wordt bijvoorbeeld de Kinderbijslag nu wel meegeteld in het inkomen. Het Nibud inkomensbegrip is op bepaalde onderdelen voor verschillende uitleg vatbaar. Ten behoeve van de berekening van de overlijdensschade dient de definitie van het Nibud eenduidig te worden geïnterpreteerd. Binnenkort zullen de erkende rekenbureaus om die reden gezamenlijk een richtlijn opstellen zodat, bij het vervaardigen van

berekeningen, met een overeenkomstig inkomensbegrip wordt gewerkt.

Verdeling schade mogelijk

Het nieuwe rekenmodel berekent een gezinsschade. In beginsel vindt er geen verdeling van de schade over de gezinsleden plaats. De Letselschade Raad onderschrijft in haar richtlijn dit standpunt en doet de aanbeveling de berekende schade niet te verdelen. Indien een verdeling gewenst is, biedt de nieuwe methodiek daar wel de mogelijkheid toe. Hierbij wordt gebruik gemaakt van de door het Nibud/CBS aangehouden verdelingspercentages. De verdelingspercentages zijn gebaseerd op de kosten van kinderen, gerelateerd aan het aantal kinderen binnen het gezin. Praktisch gezien

wordt in de berekening ieder jaar de verdeling opnieuw vastgesteld, omdat de percentages wijzigen op het moment dat een kind geen deel meer uitmaakt van het gezin.

Kapitalisatie en sterftekans

Bij de begroting van toekomstschade wordt gekapitaliseerd overeenkomstig de gangbare praktijk, rekening houdend met rendement en inflatie. Een groot bedrag ineens kan immers renderend worden gemaakt en geld is onderhevig aan geldontwaarding. In de oude methode wordt de sterftekanscorrectie van de kinderen al buiten beschouwing gelaten, omdat de correcties zo klein zijn dat zij weinig invloed hebben op de uitkomst van de berekening. Bovendien is de looptijd van de

Advertentie

uw partner voor een herstelgerichte aanpak in ondernemerszaken.

Wij helpen ondernemers weer op de goede weg.

Athenos adviesgroep is een landelijk onafhankelijk opererende partner voor de verzekeringsbranche. Wij worden ingezet bij ondernemers die slachtoffer zijn van een verkeersongeluk, bedrijfsongeval, medische misser etc. door zowel verzekeraars, expertise bureaus als belangenbehartigers.

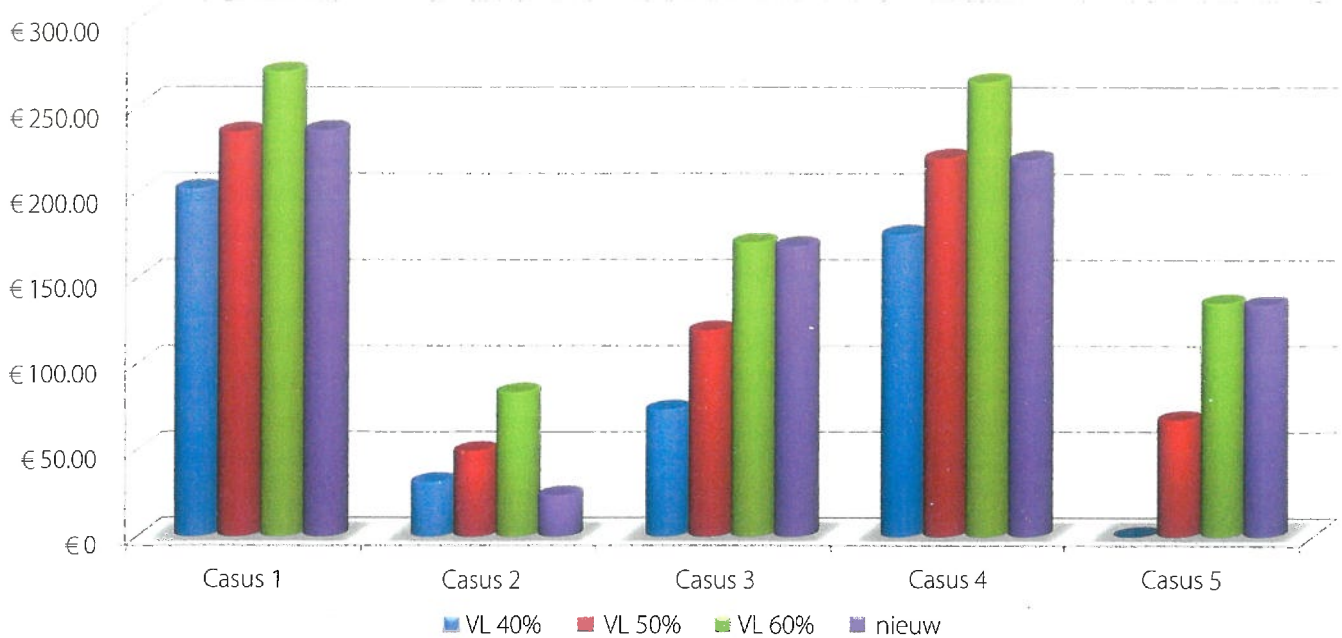
In onze aanpak staan de ondernemer en zijn bedrijf centraal.

Wij analyseren de situatie van de onderneming na het ongeval en geven gericht advies hoe deze kan worden teruggebracht in de staat zoals de onderneming verkeerde voor het ongeval. In de meeste gevallen begeleiden wij de ondernemer hierbij.

Met tijdige inschakeling van onze advisering wordt voorkomen dat er een grote bedrijfsschade ontstaat als gevolg van de beperkte inzetbaarheid van de ondernemer.

Athenos adviesgroep is De bedrijfskundige dienstverlener voor personenschade

www.athenosadviesgroep.nl

schade van het kind veelal beperkt. In de nieuwe rekenmethodiek wordt de jaarlijkse sterftkanscorrectie bij de kapitalisatie volledig buiten beschouwing gelaten. Dit om reden dat, indien er een gezinsschade wordt berekend, de sterftkansen van de partner schadeverlagend werken voor de schade van de kinderen. Om dit te voorkomen is besloten om voor de maximale looptijd van de berekening uit te gaan van de statistische eindleeftijd van de achtergebleven partner of overledene, wiens eindleeftijd het eerste wordt bereikt.

De verschillen:

Aan de hand van een veelvoorkomende casus: een standaard gezin met twee kinderen, met een modaal gezinsinkomen, blijken de volgende verschillen tussen de rekenmethoden:

- In de oude methodiek ontstaat er een overschot bij de partner en is er uitsluitend schade bij de kinderen vanwege de toedeling van de vaste lasten.
- Tot 13-jarige leeftijd van de kinderen berekent de nieuwe methodiek een lagere schade en berekent het bovendien altijd eenzelfde schade. Bij de oude methode varieert de schade

als gevolg van de Amsterdamse Schaal.

- Indien één kind een leeftijd heeft jonger dan 13 jaar en één kind ouder is dan 13 jaar, evenals in de situatie waarin beide kinderen ouder zijn dan 13 jaar, komt het nieuwe model uit op een lager schadebedrag.
- Wanneer er nog één kind in het gezin aanwezig is, rekent het nieuwe model een hogere schade. Een belangrijke kanttekening hierbij is dat dit van toepassing is voor een kind van 13 jaar en ouder. In de oude methodiek betekent dit bovendien dat de schade vanaf dat moment voor een groot deel bij de achtergebleven partner zit.
- Op het moment dat de kinderen uit huis zijn, en enkel de partner nog in de berekening is opgenomen, becijfert het nieuwe model wel schade en de oude methodiek geen schade.

Het nieuwe model berekent gedurende de gehele looptijd een consistente schade, welke enkel afhankelijk is van de gezinssamenstelling. In de oude methodiek varieert de schade door toedoen van de Amsterdamse Schaal en verschuift de schade van partner naar kinderen en vice versa. Dit staat nog los van de invloed van de gekozen omvang van de vaste lasten.

Vergelijkingsonderzoek

In het oude rekenmodel is sprake van een brede variatie in de uitkomst van de berekende schade. Deze wordt voornamelijk veroorzaakt door het gekozen percentage vaste lasten. Vanwege deze impact heb ik vorig jaar een uitvoerig vergelijkingsonderzoek⁴ verricht. In dit onderzoek zijn tien praktijksituaties geformuleerd, variërend in inkomen en gezinssamenstelling. Ten behoeve van de vergelijking zijn berekeningen gemaakt met het oude rekenmodel uitgaande van 40%, 50% en 60% vaste lasten. Ook is er gekozen om het arbeidsinkomen toe te rekenen aan het gezin en de overige inkomens persoonlijk toe te rekenen. De verrekening van een eventuele uitkering uit een sommenverzekering is buiten beschouwing gelaten. Alle berekeningen zijn met eenzelfde rekenrente gekapitaliseerd. In de berekeningen conform de oude methodiek is de gebruikelijke jaarlijkse sterftkanscorrectie toegepast. In de berekeningen met het nieuwe rekenmodel is gerekend tot de statistische eindleeftijd.

Ik beperk mij in dit artikel tot de resultaten van een vijftal casus (zie Figuur). Uit deze resultaten blijkt dat

⁴ Bakker, E.J. (augustus 2014): 'Vergelijking rekenmodellen overlijdensschade', zie: www.hztrekenbureau.nl

de berekende schade met het nieuwe rekenmodel bij een gezinsinkomen zonder overlijden van 1,5 keer modaal en 3 keer modaal vergelijkbaar is met een oude berekening op basis van respectievelijk 50% en 60% vaste lasten. Een uitzondering vormt de situatie waarbij de partner twee kinderen heeft en een eigen inkomen, waarbij het gezinsinkomen zonder overlijden 1,5 keer modaal bedraagt (casus 2). De berekende schade is in dat geval vergelijkbaar met het oude rekenmodel bij 40% vaste lasten. De verwachting is dat, indien gerekend wordt met een gezinsinkomen tot 2 keer modaal, de berekende schade in grote lijn vergelijkbaar zal zijn met het oude rekenmodel, uitgaande van respectievelijk 40% tot 50% vaste lasten.

Spaardeel hogere inkomens

Een verklaring voor de stijging van de schade bij een hoger gezinsinkomen is te vinden in het rapport van het Nibud. Het Nibud heeft bij haar onderzoek de zogenaamde sluitende begroting als uitgangspunt gehanteerd. Vanaf een besteedbaar inkomen van € 48.000 per jaar (circa 2 maal modaal) ontstaat er een overschot op deze begroting. Het Nibud heeft niet kunnen vaststellen welk deel van het overschot, het 'spaargedeelte', aan de overledene kan worden toegeschreven. Bovendien blijkt uit onderzoek dat het liquide eigen vermogen, dat huishoudens achter de hand hebben, niet afhankelijk is van het aantal volwassenen in het huishouden. Het Nibud gaat er om die reden van uit dat dit overschot wordt gespaard. Op deze wijze wordt bij de bepaling van het WNU-percentage het overschot op de begroting volledig aan

het huishouden toegeschreven en niet verdisconteerd in het WNU-percentage. Wanneer bij het gezinsinkomen sprake is van een overschot en in de betreffende casus aantoonbaar is welk deel aan de overledene kan worden toegerekend, bieden de weggevallen uitgaven de mogelijkheid om een eventuele correctie toe te passen.

'Consistente schade dankzij nieuw model'

Lagere schade kinderen na verdeling

Een nog onderbelicht facet is de verdeling van de schade. Primair vindt er in het nieuwe model geen verdeling van de schade plaats. Er is immers sprake van gezinsschade. In het nieuwe model kan geopteerd worden voor een verdeling van de schade conform de Nibud/CBS verdelingspercentages. Na verdeling zal over de hele linie gezien de individuele schade van de ouder substantieel hoger zijn en wordt er minder schade aan de kinderen toegerekend in vergelijking met de oude systematiek.

Statistische eindleeftijd versus sterftekans

Een aspect van het nieuwe rekenmodel dat wellicht nadere aandacht verdient, betreft de keuze voor het rekenen met een statistische eindleeftijd. Omdat een gezinsschade wordt berekend, vindt er in het nieuwe model geen jaarlijkse sterftekanscorrectie plaats, maar wordt alleen de looptijd beperkt. In de oude

methodiek wordt wel gerekend met een jaarlijkse sterftekanscorrectie tot 100-jarige leeftijd. Deze sterftekanscorrectie is bovendien een samengestelde kans, namelijk die van de overledene en de partner. Om die reden drukt deze correctie, met name vanaf de pensioengerechtigde leeftijd, aanzienlijk op de schade. In de gevallen waarbij sprake is van voortdurende schade bij de partner kan dit, afhankelijk van de omvang van de jaarschade, effect op de totale schade hebben.

Conclusies en aanbevelingen voor de praktijk

Op de voor velen prangende vraag of de schade met het nieuwe rekenmodel hoger of lager uitpakt, kan geen pasklaar antwoord worden gegeven. Ik hoop voornamelijk inzicht te hebben gegeven in de mogelijke effecten. Hierbij is voorzichtigheid geboden, omdat de effecten per slot van rekening in hoge mate casuïstisch zijn. Mijns inziens zijn de verschillen in de uitkomsten van ondergeschikt belang. Voorop staat dat de nieuwe rekenmethodiek rekenkundig een enorme verbetering is. Ik durf zelfs te stellen: een sprong voorwaarts. Het legt namelijk op pijnlijke wijze de vele gebreken van de oude systematiek bloot.

Het nieuwe rekenmodel is in de eerste plaats veel eenvoudiger en transparanter, zowel voor de rekenkundige en andere professioneel betrokkenen, als voor de nabestaanden. Discussies over vaste lasten en de toerekening van inkomens na overlijden behoren tot de verleden tijd. De rekenkundige heeft een duidelijk beeld van de schadeberekening en kan de consequenties van gewijzigde uitgangspunten goed overzien. In de oude methodiek is het altijd de vraag

wat er onder streep zal plaatsvinden op het moment dat de uitgangspunten voor de berekening worden gewijzigd. Behalve dat de nieuwe methodiek veel beter is uit te leggen aan nabestaanden, zullen zij de nieuwe systematiek van de overlijdensschadeberekening nu ook kunnen begrijpen. Dat is een belangrijk winstpunt.

De vrijval van uitgaven, die gebaseerd is op betrouwbare actuele cijfers, geeft het nieuwe model een modern en normatief karakter. Hierdoor zal er beduidend minder spreiding in de berekende schade zijn en ontstaat er een zuiverder beeld van de financiële behoefte van het gezin na overlijden. De WU en de BU zijn complementair en bieden de

mogelijkheid om de berekening op maat te maken.

'Het is een sprong voorwaarts'

Vanaf het moment dat in de praktijk met het nieuwe model gerekend gaat worden, is het cruciaal de juiste definitie van het consumptief inkomen toe te passen. Hiervoor is een richtlijn in de maak. Basale discussies over de toekomstige inkomensontwikkeling,

zowel voor de situatie zonder als na overlijden evenals de verrekening van voordelen, worden door de komst van de nieuwe systematiek vanzelfsprekend niet weggenomen. Nieuwe discussies over de WU en de BU en de verdeling van de gezinsschade liggen wel op de loer.

De juridische bestendigheid van het model zal zich in de praktijk nog moeten gaan bewijzen, maar vanuit rekenkundig perspectief ligt er een solide basis.

Het volledige artikel kunt u teruglezen in het magazine TLP, 2015/57 ♦

Advertentie

EHC

Uw zorg, onze dienst

De zorgmanager wijst u de weg

Bemiddeling op het gebied van:

- Arbeid en inkomen
- Persoonlijke verzorging
- Huishoudelijke hulp
- Kinderopvang
- Wonen
- Mobiliteit
- Dagbesteding
- Hulpmiddelen en voorzieningen

Partner van

Vegro

Comfortzorg

EHC

ARBEIDSKUNDIG ADVIES
ZORGMANAGEMENT

EN DE PIV GIRAFFE 2015 GAAT NAAR

De PIV Giraffe, die jaarlijks wordt uitgereikt aan een persoon of organisatie die 'zijn nek uitsteekt', is dit jaar uitgereikt aan Jessica Laumen. Zij heeft de spreekwoordelijke nek uitgestoken door zich als initiatiefneemster en voorzitter van de Denktank Overlijdensschade op te werpen voor een eenvoudigere en meer transparante berekening van de overlijdensschade. Jessica is in 2008 van start gegaan met de Denktank. De nieuwe methodiek is in 2014 vastgelegd in de Richtlijn Overlijdensschade van De Letselschade Raad. Op vrijdag 27 maart jl. nam zij tijdens de 15de PIV Jaarconferentie uit handen van PIV-directeur Theo Kremer de Giraffe in ontvangst. LetselschadeNEWS feliciteert Jessica met de Giraffe. ♦